

Araştırma Makalesi

Mali Yerelleşme ve Yolsuzluk Algısı İlişkisi: Harcama, Gelir ve Vergi Yerelleşmesinin Karşılaştırmalı Analizi

Fiscal Decentralization and Corruption Perceptions: A Comparative Analysis of Expenditure, Revenue and Tax Decentralization

Yüksel ÇAĞDAŞ Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi yukselcagdas@ibu.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-0112-2427	Ahmet Bekir DEMİROK Maliye Bilim Uzmanı, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü abdemirok42@gmail.com https://orcid.org/0009-0000-5889-0112
---	--

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
18.04.2026	31.08.2026

Öz

Mali yerelleşme, kamu hizmetlerinin etkinliğini artırmak ve yerel ihtiyaçların daha doğru belirlenmesini sağlamak amacıyla mali yetki ve sorumlulukların merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında paylaşılmasını ifade etmektedir. Mali yerelleşme; harcama, gelir ve vergi yerelleşmesi olmak üzere üç temel boyuttan oluşmaktadır. Yolsuzluk ise kamu gücünün özel çıkarlar doğrultusunda kötüye kullanılması olarak tanımlanmakta olup yalnızca merkezi yönetim düzeyinde değil, yerel yönetimlerde de önemli bir kamu yönetimi sorunu olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu çalışma, mali yerelleşmenin farklı boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkisini ampirik olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, 2009–2020 dönemini kapsayan ve orta ile yüksek gelir grubunda yer alan 43 ülkeye ait dengeli panel veri seti kullanılmıştır. Analiz sonuçları, mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutlarının tamamının yolsuzluk düzeyi ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkilere sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca hukukun üstünlüğü değişkeni kontrol edildiğinde de mali yerelleşme göstergelerinin yolsuzluk üzerindeki etkisinin anlamlılığını koruduğu belirlenmiştir. Bulgular, mali yerelleşmenin farklı boyutlarının ayrı ayrı değerlendirilmesinin mali yerelleşme-yolsuzluk ilişkisinin daha kapsamlı biçimde anlaşılmasına katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Politika açısından ise mali yerelleşmenin beklenen olumlu sonuçları doğurabilmesi için hukukun üstünlüğünü, hesap verebilirliği, şeffaflığı ve etkin denetim mekanizmalarını destekleyen kurumsal düzenlemelerin büyük önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mali yerelleşme, Yolsuzluk, Kurumsal Kalite, Kamu Maliyesi, Panel Veri Analizi

Abstract

Fiscal decentralization refers to the allocation of fiscal powers and responsibilities between central and local governments with the aim of improving the efficiency of public service delivery and better addressing local needs. Fiscal decentralization consists of three main dimensions: expenditure decentralization, revenue decentralization, and tax decentralization. Corruption, defined as the abuse of public power for private gain, constitutes a major public governance problem not only at the central government level but also within local governments. This study aims to empirically examine the effects of different dimensions of fiscal decentralization on corruption. For this purpose, a balanced panel dataset covering 43 middle- and high-income countries over the period 2009–2020 was analyzed. The empirical findings indicate that expenditure, revenue, and tax decentralization are all statistically significantly associated with corruption. Moreover, the effects of fiscal decentralization remain statistically

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Çağdaş, Y. – Demirok, A.B., 2026, Mali Yerelleşme ve Yolsuzluk Algısı İlişkisi: Harcama, Gelir ve Vergi Yerelleşmesinin Karşılaştırmalı Analizi, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 61(3), 3431-3452.

significant after controlling for the rule of law. The findings further demonstrate that examining the different dimensions of fiscal decentralization separately provides a more comprehensive understanding of the relationship between fiscal decentralization and corruption. From a policy perspective, the results suggest that achieving the expected benefits of fiscal decentralization requires institutional arrangements that strengthen the rule of law, accountability, transparency, and effective oversight mechanisms.

Keywords: Fiscal Decentralization, Corruption, Institutional Quality, Public Finance, Panel Data Analysis

1. Giriş

Kamu hizmetlerinin hangi yönetim düzeyi tarafından sunulması gerektiği kamu maliyesi literatürünün temel tartışma alanlarından biridir. Bu tartışmanın önemli bir boyutunu oluşturan mali yerelleşme, kamu gelirlerinin toplanması, kamu harcamalarının gerçekleştirilmesi ve bütçe kararlarına ilişkin yetki ve sorumlulukların merkezi yönetimden yerel yönetimlere devredilmesini ifade etmektedir (Oates, 1972, s. 35). Bu yaklaşım, kamu hizmetlerinin yerel ihtiyaçlara daha uygun sunulmasını sağlamayı, kaynak kullanımında etkinliği artırmayı ve kamu yönetiminde hesap verebilirliği güçlendirmeyi amaçlayan bir kurumsal düzenleme olarak değerlendirilmektedir.

Mali yerelleşmenin kamu yönetimi üzerindeki etkileri incelendiğinde, literatürde en çok tartışılan konulardan biri yerelleşmenin kurumsal kalite ve özellikle yolsuzluk üzerindeki etkisidir. Yolsuzluk, kamu gücünün özel çıkarlar doğrultusunda kötüye kullanılması olarak tanımlanmakta (Rose-Ackerman ve Bonnie, 1999) ve ekonomik kalkınma, kaynak tahsisi ve toplumsal refah üzerinde önemli olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (Çağdaş, 2026, ss. 137-138). Kamu kaynaklarının verimsiz kullanımı, yatırım ortamının bozulması ve kamu kurumlarına duyulan güvenin zayıflaması gibi etkileri nedeniyle yolsuzlukla mücadele, kurumsal kalitenin güçlendirilmesi ve sürdürülebilir kalkınma açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda mali yerelleşmenin yolsuzluk üzerindeki etkisinin anlaşılması, kamu maliyesi politikalarının etkinliği açısından önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır.

Mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişki literatürde farklı teorik yaklaşımlar çerçevesinde ele alınmaktadır. Bir görüşe göre yerel yönetimlerin vatandaşlara daha yakın olması, kamu faaliyetlerinin daha kolay izlenmesini sağlayarak hesap verebilirliği güçlendirmekte ve yolsuzlukları azaltabilmektedir. Buna karşılık, kurumsal kalitenin zayıf olduğu ortamlarda mali yetkilerin yerel düzeye devri, denetim eksikliği ve yerel çıkar gruplarının etkisi nedeniyle yolsuzluk riskini artırabilmektedir. Bu nedenle literatürde mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde kurumsal kalite ile bu kavramın temel bileşenleri olan hesap verebilirlik ve denetim mekanizmalarının önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Literatürde mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda ampirik çalışma bulunmasına rağmen, mali yerelleşmenin farklı mali boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkisini karşılaştırmalı olarak ele alan çalışmalar sınırlıdır. Mevcut çalışmaların önemli bir kısmı mali yerelleşmeyi tek bir gösterge üzerinden ölçmekte ve bu durum yerelleşmenin farklı boyutlarının analiz edilmesini kısıtlamaktadır. Oysa harcama, gelir ve vergi yerelleşmesi mali yerelleşmenin farklı yönlerini temsil etmekte ve bu boyutların yolsuzluk üzerindeki etkilerinin birbirinden farklı olabileceği değerlendirilmektedir. Bu çalışma söz konusu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmanın temel araştırma sorusu, mali yerelleşmenin farklı mali boyutlarının yolsuzluk düzeyi üzerinde nasıl bir etki yarattığını ortaya koymaktır.

Bu çalışmanın temel amacı mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkisini ampirik olarak incelemektir. Bu kapsamda mali yerelleşme, harcama yerelleşmesi, gelir yerelleşmesi ve vergi yerelleşmesi göstergeleri kullanılarak ölçülmekte; söz konusu değişkenlerin yolsuzluk düzeyi üzerindeki etkisi panel veri analizi yöntemiyle incelenmektedir. Çalışmada 2009–2020 dönemini kapsayan, orta ve yüksek gelir grubunda yer alan 43 ülkeye ait dengeli panel veri seti kullanılmaktadır.

Çalışma üç açıdan literatüre katkı sağlamaktadır. Birincisi, mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutları ayrı modeller kullanılarak analiz edilmekte ve bu boyutların yolsuzluk üzerindeki etkileri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. İkincisi, alternatif kurumsal göstergeler ve farklı gelir ölçümleri kullanılarak elde edilen bulguların sağlamlığı test edilmektedir. Üçüncüsü, orta ve yüksek gelirli ülkeleri kapsayan geniş bir panel veri seti kullanılarak mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişki ampirik olarak analiz edilmekte ve literatürdeki tartışmalara yeni bulgular sunulmaktadır. Bu

yönüyle çalışma, mali yerelleşmenin farklı mali göstergeler kullanılarak karşılaştırmalı biçimde analiz edilmesine olanak sağlamakta ve literatüre yeni ampirik bulgular kazandırmaktadır.

Bu çalışma şu şekilde yapılandırılmıştır. İlk bölümde mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkiye ilişkin teorik çerçeve sunulmaktadır. İkinci bölümde ilgili ampirik literatür değerlendirilmektedir. Üçüncü bölümde veri seti ve araştırma yöntemi açıklanmaktadır. Dördüncü bölümde ampirik bulgulara yer verilmekte, son bölümde ise çalışmanın sonuçları ve politika önerileri tartışılmaktadır.

2. Teorik Çerçeve

Bu bölümde mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişki teorik açıdan ele alınmaktadır. Öncelikle mali yerelleşme kavramının kapsamı ve teorik temelleri mali federalizm yaklaşımı çerçevesinde açıklanmakta, ardından literatürde öne çıkan öncü yaklaşımlar değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, kamu hizmetlerinin farklı yönetim kademeleri arasında dağılımı, yerel tercihlerin kamu politikalarına yansımaları ve yerelleşmenin ekonomik etkinlik üzerindeki etkileri tartışılmaktadır. Ayrıca mali yerelleşmenin Leviathan devlet yaklaşımı ile kurumsal kalite arasındaki ilişkisi incelenmekte, son olarak mali yerelleşmenin yolsuzluk üzerindeki etkileri farklı teorik perspektifler çerçevesinde değerlendirilmektedir.

2.1. Mali Yerelleşme Kavramı ve Leviathan Devlet İlişkisi

Mali yerelleşme kavramı, son yıllarda kamu yönetimi reformlarının önemli bir unsuru haline gelmiştir. Kamu maliyesi literatüründe merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki görev, yetki ve gelir paylaşımını açıklamak amacıyla uzun yıllar "mali tevzin" kavramı kullanılmıştır. Mali tevzin, kamu hizmetlerinin hangi yönetim kademesi tarafından yürütüleceği ile bu hizmetlerin finansmanına ilişkin gelir kaynaklarının yönetim kademeleri arasında nasıl dağıtılacağını ifade eden klasik bir kamu maliyesi kavramıdır (Pehlivan, 2015: s. 194; Nadaroğlu, 2000). Özellikle Türk kamu maliyesi literatüründe mali tevzin, görev ve gelir paylaşımına odaklanan hukuki ve mali bir çerçeveyi ifade ederken; mali federalizm bu paylaşımı iktisadi etkinlik, yerel tercihlerin karşılanması ve kaynak tahsisinde etkinlik açısından değerlendiren daha geniş teorik bir yaklaşımı temsil etmektedir. Mali yerelleşme ise bu teorik çerçeve içerisinde mali yetki ve sorumlulukların merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında dağıtılmasına yönelik uygulamaları ifade etmektedir. Bu kavram hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde idari yapının yeniden düzenlenmesi sürecinde en çok tartışılan başlıklardan biri olarak yer almaktadır. Bu ilginin temelinde artan uluslararası etkileşim, teknolojik gelişmeler ve değişen toplumsal beklentiler yer almaktadır. Günümüz kamu yönetimi anlayışında devletler, küreselleşmenin getirdiği serbest piyasa dinamikleri ile yerelleşme eğilimlerinin birlikte etkisi altında yeniden şekillenmektedir (Siverekli Demircan, 2007, s. 147).

Bu doğrultuda mali yerelleşme, ulusal ölçekte sağlanması gereken kamusal mallar dışında kalan kamu hizmetlerinin üretimi ile bu hizmetlere ilişkin mali karar alma yetkilerinin merkezi yönetimden yerel yönetim birimlerine devredilmesini ifade etmektedir (Karagöz, 2015, s. 140). Daha geniş bir ifadeyle mali yerelleşme, kamu gelirlerinin toplanması, kamu harcamalarının gerçekleştirilmesi ve bütçe kararlarının alınması süreçlerinde yetki ve sorumlulukların alt yönetim birimlerine devredilmesidir (Akai ve Sakata, 2002, s. 95). Bu yaklaşımın temel amacı, kamu hizmetlerinin yerel ihtiyaçlara daha uygun sunulmasını sağlamak ve kaynak kullanımında etkinliği artırmaktır.

Mali yerelleşmenin teorik temelleri büyük ölçüde mali federalizm teorisine dayanmaktadır. Bu yaklaşım, kamu maliyesine ilişkin görev ve yetkilerin merkezi yönetim ile alt yönetim birimleri arasında nasıl paylaşılması gerektiğini incelemekte ve kamu hizmetlerinin farklı yönetim kademeleri tarafından sunulmasının ekonomik etkinlik üzerindeki etkilerini analiz etmektedir (Tanzi, 1995, s. 297). Mali federalizm çerçevesinde, tüketimi belirli bir coğrafi alanla sınırlı olan kamu hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından sunulması, yerel tercihlerin daha iyi karşılanmasını sağlayarak kaynak kullanımında etkinliği artırabilmektedir. Bu bağlamda merkezi yönetim ulusal düzeyde hizmetlerden sorumlu olurken, yerel yönetimler kendi yetki alanlarındaki hizmetlerin sunumunda önemli bir rol üstlenmektedir (Oates, 2008, s. 314).

Mali yerelleşme teorisinin gelişiminde Musgrave, Tiebout ve Oates gibi öncü iktisatçıların önemli katkıları bulunmaktadır. Musgrave'in kamu maliyesi yaklaşımı, devletin rolünü tahsis, bölüşüm ve istikrar olmak üzere üç temel fonksiyon çerçevesinde ele almakta ve kamu hizmetlerinin fayda sağladığı

coğrafi alana göre sunulması gerektiğini vurgulamaktadır (Musgrave, 1989, s. 447; Case, 2008, s. 350). Tiebout modeli ise bireylerin farklı yerel yönetimlerin sunduğu kamu hizmeti ve vergi bileşimleri arasında tercih yaparak “ayaklarıyla oy verdiklerini” ileri sürmekte ve bu durumun yerel yönetimler arasında rekabeti teşvik ederek hizmetlerin vatandaş tercihlerine daha uygun biçimde sunulmasına katkı sağladığını ifade etmektedir (Tiebout, 1956, s. 420). Oates ise yerelleşme teoremi kapsamında, ölçek ekonomilerinin bulunmadığı durumlarda kamu hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından sunulmasının merkezi yönetimin tek tip hizmet sunumuna kıyasla daha yüksek refah sağlayabileceğini belirtmekte, ancak yerel yönetimlerin aşırı borçlanması gibi durumların mali disiplin açısından riskler oluşturabileceğine dikkat çekmektedir (Oates, 1972, s. 35). Bu yaklaşımlar, mali yerelleşmenin kurumsal kalite ve yolsuzluk üzerindeki olası etkilerini açıklamada temel teorik çerçeveyi oluşturmaktadır.

Özellikle imar, sağlık, sosyal yardım ve eğitim gibi alanlarda merkezi ve yerel idarelerin birlikte rol üstlendiği görülmektedir. Ülke genelini ilgilendiren büyük altyapı yatırımları genellikle merkezi yönetim tarafından gerçekleştirilirken, şehir içi yollar, park ve yeşil alan düzenlemeleri gibi hizmetler yerel yönetimlerin sorumluluğundadır. Sağlık ve sosyal yardım hizmetlerinde merkezi yönetim düzenleyici bir rol üstlenirken, uygulama sürecinde yerel yönetimlerin katkısı önem taşımaktadır. Buna karşılık temizlik, kanalizasyon, itfaiye ve şehir içi ulaşım gibi yerel nitelikli hizmetler doğrudan yerel yönetimler tarafından sunulmaktadır (Arslan, 2005, s. 202).

Bu hizmet dağılımı, mali yerelleşmenin yalnızca idari bir düzenleme olmadığını, aynı zamanda kamu yönetiminde hesap verebilirlik, denetim ve rekabet mekanizmalarının şekillenmesinde rol oynayan önemli bir kurumsal düzenleme olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede mali yerelleşmenin yalnızca kamu hizmetlerinin etkin sunumunu değil, aynı zamanda kamu gücünün kullanım biçimini ve kamu otoritelerinin hesap verebilirliğini de etkileyebileceği kabul edilmektedir. Mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin teorik temellerinden biri de Leviathan devlet yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, mali yetkilerin yerel yönetimlere dağıtılmasının kamu gücünün aşırı merkezileşmesini sınırlandırarak kamu kaynaklarının kullanımında hesap verebilirliği destekleyebileceğini ve bu yönüyle yolsuzluk tartışmalarına teorik bir zemin oluşturabileceğini ileri sürmektedir.

Nitekim Brennan ve Buchanan (1980) tarafından geliştirilen Leviathan devlet yaklaşımına göre, devlet sınırlandırılmadığı takdirde vergi gelirlerini artırarak kendi büyüklüğünü maksimize etme eğilimindedir. Bu çerçevede yerelleşme, merkezi yönetimin genişleme eğilimini sınırlandırarak kamu gücünün daha dengeli kullanılmasına katkı sağlayan ve hesap verebilirliği destekleyen bir kurumsal düzenleme olarak değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım, mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin açıklanmasında kullanılan temel teorik çerçevelerden birini oluşturmaktadır. Özellikle yerel yönetimlerin kendi gelir kaynaklarına sahip olması ve katı bütçe kısıtı altında faaliyet göstermesi, mali disiplinin sağlanmasına ve merkezi yönetime bağımlılığın azaltılmasına katkı sağlayabilmektedir (Weingast, 1995). Bununla birlikte yerel yönetimlerin vatandaşlara daha yakın olması, kamu faaliyetlerinin daha kolay izlenmesine olanak sağlayarak hesap verebilirliğin ve denetim mekanizmalarının güçlenmesini destekleyebilmektedir (Aksoy, 2022, s. 182). Ayrıca yerel yönetimler arasında oluşan rekabet, kamu hizmetlerinin daha etkin sunulmasını teşvik ederek yöneticiler üzerinde disiplin oluşturabilmektedir (Tiebout, 1956; Dileyici ve Vural, 2012, s. 227).

2.2. Mali Yerelleşme ve Yolsuzluk İlişkisi

İktisat literatüründe mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişki farklı teorik mekanizmalar üzerinden ele alınmaktadır. Bu iki kavram arasındaki ilişki özellikle hesap verebilirlik, bölgeler arası rekabet, mali saydamlık ve denetim mekanizmaları gibi kurumsal unsurlar çerçevesinde açıklanmaktadır. Bununla birlikte mali yerelleşmenin yolsuzluk üzerindeki etkisine ilişkin literatürde kesin bir görüş birliği bulunmamaktadır (Alfano, Baraldi ve Cantabene, 2014, s. 5).

Bu çalışmada kurumsal kalite; hukukun üstünlüğü, hesap verebilirlik, demokratik kurumlar ve kamusal denetim mekanizmalarını kapsayan geniş bir kavramsal çerçevede ele alınmaktadır. Hukukun üstünlüğü, kamu otoritelerinin hukuk kurallarına bağlılığını, yargı sisteminin etkinliğini ve kamu gücünün keyfi kullanımının sınırlandırılmasını ifade etmektedir. Hesap verebilirlik, kamu görevlilerinin karar ve uygulamalarından sorumlu tutulmasını; demokratik kurumlar ise siyasal katılım, temsil ve kamusal karar alma süreçlerinin denetlenebilirliğini kapsamaktadır. Kamusal denetim mekanizmaları

ise kamu gelir ve harcamalarının hukuka uygunluğunu, şeffaflığını ve etkinliğini izleyen idari, mali ve yargısal düzenlemelerden oluşmaktadır. Bu unsurlar birlikte değerlendirildiğinde kurumsal kaliteyi oluşturan temel kurumsal bileşenler olarak değerlendirilmektedir.

Bu alandaki öncü çalışmalardan Treisman'a (2000) göre mali yerelleşme ile yolsuzluk arasında doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır. Yazar, yerel harcama ve vergi paylarının yolsuzluk algısını değiştirmede, farklı sonuçlara ulaşan çalışmaların din ve hukuk sistemi gibi değişkenleri ihmal etmiş olabileceğini belirtmektedir. Treisman, asıl sorunun mali yapıdan ziyade yönetim kademelerinin sayısı olduğunu; yönetim kademelerinin artmasının kamu görevlileri arasında koordinasyonsuz rüşvet taleplerine yol açarak yönetim kalitesini düşürebileceğini ifade etmektedir (Treisman, 2000, ss. 19-20). Benzer şekilde, yerel hesap verebilirliğin zayıf olduğu yapılarda güçlü yerel çıkar gruplarının etkisi, yerelleşmenin yolsuzluğu ve toplumsal bölünmüşlüğü artırmasına zemin hazırlayabilmektedir (Neyaptı, 2010, ss. 156-157).

Literatürdeki bir diğer görüş ise mali yerelleşme ile yolsuzluk arasında doğrudan ve negatif yönlü bir ilişkinin bulunduğunu ileri sürmektedir. Bu görüşe göre mali yerelleşme, kamu yönetiminde şeffaflığı ve dürüstlüğü artırabilmektedir. Nitekim Fisman ve Gatti (2002), yerelleşmenin yüksek olduğu ülkelerde yolsuzluk düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha düşük olduğunu ampirik bulgularla ortaya koymaktadır (Fisman ve Gatti, 2002, ss. 332-338). Benzer şekilde Weingast (1995), yerelleşmenin yerel yönetimler arasındaki rekabeti artırarak ekonomik rant arayışını ve çıkar gruplarının oluşumunu sınırladığını vurgulamaktadır (Weingast, 1995). Ayrıca yerelleşme, kamu görevlilerinin toplum tarafından daha yakından izlenebilmesine imkân sağlayarak hesap verebilirliği güçlendirmekte ve bu durum liyakat temelli yönetim anlayışının gelişmesine, yolsuzlukların azalmasına ve daha şeffaf bir kamu yönetimi yapısının oluşmasına katkı sağlamaktadır (Fiva, 2006, s. 254).

Bu değerlendirmeler mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin tek yönlü ve kesin bir biçimde açıklanamayacağını göstermektedir. Mali yetkilerin yerel yönetimlere devredilmesi bazı durumlarda kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliği güçlendirerek yolsuzluğu azaltabilirken, kurumsal kalitenin zayıf olduğu ortamlarda yerel çıkar gruplarının etkisinin artması yolsuzluk riskini yükseltebilmektedir. Bu nedenle literatürde mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde kurumsal kalite, mali saydamlık, hesap verebilirlik ve denetim mekanizmalarının önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Mali yerelleşme tek boyutlu bir kavram olmayıp harcama, gelir ve vergi yerelleşmesi gibi farklı boyutlardan oluşmaktadır. Bu göstergeler yerel yönetimlerin mali yapı içerisindeki farklı işlevlerini yansıtmaktadır. Harcama yerelleşmesi yerel yönetimlerin kamu hizmetlerinin sunumundaki rolünü ortaya koyarken, gelir yerelleşmesi yerel yönetimlerin toplam mali kaynaklar içerisindeki payını, vergi yerelleşmesi ise vergi gelirleri içerisindeki payını göstermektedir. Gelir yerelleşmesi merkezi yönetim transferleri ve diğer gelir kalemlerini de kapsayan daha geniş bir mali yapıyı temsil ederken, vergi yerelleşmesi yalnızca vergi gelirlerine odaklanmaktadır. Bu nedenle mali yerelleşmenin farklı boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkilerinin yönü ve büyüklüğü de farklılaşabilmektedir.

Bu çerçevede mali yerelleşmenin yolsuzluk üzerindeki etkisinin ampirik olarak incelenmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmada mali yerelleşmenin farklı boyutlarını temsil eden harcama yerelleşmesi, gelir yerelleşmesi ve vergi yerelleşmesi göstergeleri kullanılarak söz konusu ilişkinin ülkeler arası panel veri analizi çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

3. Literatür Taraması

1980'li yılların sonlarından itibaren mali yerelleşme, kamu hizmetlerinin vatandaşların tercihleriyle daha uyumlu hâle getirilmesini sağlayabilecek önemli bir yönetim aracı olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte mali yerelleşmenin yolsuzluk üzerindeki etkisine ilişkin literatürde farklı görüşler bulunmaktadır. Bu alandaki erken dönem çalışmalar yerelleşmenin yolsuzluğu azaltabileceği gibi artırabileceğini de ileri sürmüştür. Özellikle Prud'homme (1995) ve Tanzi (1995), yerel yönetimlerde demokratik kurumlar ile denetim mekanizmalarının yeterince güçlü olmadığı durumlarda, yerel düzeyde kurulan yakın ilişkilerin kişisel çıkarların öne çıkmasına yol açabileceğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede söz konusu çalışmalar, mali yerelleşmenin rüşvet ve kamu kaynaklarının kötüye kullanılması riskini artırabileceğini ileri sürmektedir.

Bu tartışmanın karşısında yer alan bir diğer görüş ise mali yetkilerin yerel yönetimlere devredilmesinin yurttaş katılımını ve kamu yönetiminde hesap verebilirliği artırarak yolsuzluğu azaltabileceğini ileri sürmektedir. Nitekim Huther ve Shah (1998), yerelleşmenin kamu yönetiminde hesap verebilirliği güçlendirebileceğini belirtmektedir. Benzer şekilde Fisman ve Gatti (2002), 55 ülkeyi kapsayan çalışmalarında kamu harcamalarının yerelleşmesi ile yolsuzluk arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Yazarlar ayrıca hukuki köken değişkenini araç değişken olarak kullandıkları modellerde de bu negatif ilişkinin güçlendiğini göstermiştir. Bu bulgularla paralel biçimde Gurgur ve Shah (2014), 30 gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeyi kapsayan çalışmalarında ağırlıklı en küçük kareler yöntemi kullanarak merkezî karar alma yapılarının yolsuzluğu beslediğini, buna karşılık mali yerelleşmenin yolsuzluğu azaltıcı etkiler yaratabildiğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca bu etkinin özellikle üniter devlet yapılarında daha belirgin olduğu vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Altunbaş ve Thornton (2012), 64 ülkeyi kapsayan analizlerinde mali yerelleşmenin yolsuzluğu azaltarak kurumsal kalite göstergelerinde iyileşmeye katkı sağlayabildiğini, ancak bu etkinin alt ulusal yönetimlerin özerklik düzeyi arttıkça zayıflayabildiğini göstermektedir.

Literatürde yer alan bir diğer yaklaşım ise mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin kurumsal kalite ve yerel yönetimlerin politik yapısı çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Arıkan (2004) ile Bardhan ve Mookherjee (2000) tarafından geliştirilen teorik yaklaşımlar, yerel yöneticilerin seçmenlerle daha yakın ilişkiler kurmasının rüşvet temelli yolsuzluğu azaltabileceğini, ancak yerel elitlerin karar süreçlerini kontrol altına alması durumunda “elit yakalaması” (elite capture) yoluyla kaynakların eşitsiz dağılımının artabileceğini ileri sürmektedir. Bu çerçevede Lessmann ve Markwardt (2010), 64 ülkeyi kapsayan analizlerinde mali yerelleşmenin yolsuzluğu azaltıcı etkisinin, hesap verebilirlik ve etkin denetim mekanizmalarının güçlü olduğu ülkelerde daha belirgin olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Shrestha, Martinez-Vazquez ve Hanhkl (2023), 135 ülkeyi kapsayan çalışmalarında demokratik yerelleşmenin özellikle yerel düzeyde siyasal hesap verebilirliğin güçlü olduğu ülkelerde yolsuzluğu azaltabildiğini ortaya koymuştur. Bu çalışmalar, mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde kurumsal kalite ve hesap verebilirlik gibi unsurların literatürde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Bu tartışmaları genişleten Treisman (2000), federal yapıdaki ülkelerde yolsuzluk seviyelerinin daha yüksek olabileceğini ve yerelleşme göstergeleri ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin güçlü kontrol değişkenleri eklendiğinde zayıfladığını savunmuştur. Bu yaklaşımı destekler nitelikte Fan, Lin ve Treisman (2009), Dünya İş Ortamı Anketi verileri üzerinden yaptıkları analizlerde alt ulusal gelirlerin artmasının rüşvet sıklığını azaltabildiğini, ancak yönetim kademelerinin artması ve alt ulusal bürokrasinin genişlemesinin yolsuzluğu artırabildiğini göstermiştir. Bu durum, çok katmanlı yönetim yapılarında ortaya çıkan koordinasyon sorunları ve bürokratik genişlemenin yolsuzluk üzerinde farklı yönlü etkiler yaratabileceğine işaret etmektedir. Ayrıca Dincer, Ellis ve Waddell (2006) tarafından ABD eyaletleri üzerinde yapılan mekânsal panel veri analizinde mali yerelleşmenin genel olarak yolsuzluğu azaltıcı bir etki yarattığı, ancak yolsuzluk düzeylerinin coğrafi olarak komşu eyaletlerle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, yolsuzluğun yalnızca kurumsal değil aynı zamanda mekânsal etkileşimler çerçevesinde de değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu tartışmaları genişleten de Mello ve Barenstein (2001) ise 78 ülke verisi kullanarak yaptıkları çalışmada mali yerelleşmenin yolsuzluk, hukukun üstünlüğü ve hükümet etkinliği gibi kurumsal kalite göstergeleri ile ilişkili olduğunu; ayrıca alt ulusal yönetimlerin harcamalarını finanse etme biçiminin bu ilişkinin değerlendirilmesinde önemli olduğunu ortaya koymuştur.

2010'lu yıllardan itibaren geliştirilen yeni veri setleri ve panel veri yöntemleri, mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin farklı ülke örneklemelerinde farklı sonuçlar verebildiğini göstermektedir. Ivanyina ve Shah (2011), 120 ülkeyi kapsayan çalışmalarında yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin siyasal hesap verebilirliği artırdığını ve yolsuzluğu azaltıcı bir etki yarattığını göstermiştir. Kurumsal kalite ve gelir dağılımı gibi faktörlerin önemini vurgulayan Souissi-Kachouri ve Guizani-Jelassi (2022), Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerini kapsayan çalışmalarında mali yerelleşmenin rant arayışını teşvik edebildiğini, ancak kamu alımlarında şeffaflık belirli bir seviyeye ulaştığında yerelleşmenin yolsuzluğu azaltıcı bir etki yaratabileceğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Bojanic (2023), OECD ve OECD dışı ülkeleri kapsayan 1980–2016 dönemine ait panel veri analizinde mali, idari ve genel yerelleşmenin tek

başına yolsuzluğu azaltmadığını, ancak gelir eşitsizliği ile etkileşim halinde yolsuzluğu düşürücü bir etki yaratabileceğini göstermiştir.

Ulusal düzeyde yapılan çalışmalar da mali yerelleşmenin etkilerinin bağlama özgü olduğunu ortaya koymaktadır. Engin ve Öksüz (2025), Türkiye için 1995–2023 dönemini kapsayan Fourier ADL eşbütünleşme analizi sonucunda mali yerelleşmenin yolsuzluğu azaltıcı bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde Güzel ve Yılmaz (2018), Türkiye’de seçilmiş iller üzerine yaptıkları karşılaştırmalı analizde mali yerelleşmenin yerel mali kapasite ve hesap verebilirlik üzerinde önemli etkiler yarattığını; ancak denetim mekanizmalarının yeterince etkin olmadığı durumlarda kaynak kullanımında etkinlik sorunlarının ortaya çıkabildiğini göstermiştir. Çukur (2023) ise Türkiye için gerçekleştirdiği panel veri analizinde mali yerelleşmenin yerel mali disiplini kısmen iyileştirebildiğini, ancak özellikle gelir yerelleşmesinin bazı durumlarda bütçe açıklarını artırdığını ortaya koymuştur.

Yukarıda özetlenen çalışmalar mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin literatürde geniş biçimde tartışıldığını göstermektedir. Bununla birlikte söz konusu ilişkinin yönü ve gücü konusunda kesin bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bazı çalışmalar mali yerelleşmenin kamu yönetiminde hesap verebilirliği artırarak yolsuzluğu azaltabileceğini ileri sürerken, diğer çalışmalar kurumsal kalitenin zayıf olduğu ortamlarda yerelleşmenin yolsuzluk riskini artırabileceğini belirtmektedir. Ayrıca son dönem çalışmalar, mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin farklı ülke örneklemeleri, kurumsal kaliteye ilişkin göstergeler, mekânsal etkileşimler ve gelir dağılımı gibi unsurlar dikkate alındığında farklı ampirik bulgular ortaya koyabildiğini göstermektedir. Bu farklı sonuçlar, mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin tek yönlü ve kesin biçimde açıklanamadığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede mali yerelleşmenin farklı boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkisinin ampirik olarak incelenmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmada mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutlarını temsil eden göstergeler kullanılarak söz konusu ilişki ülkeler arası panel veri analizi çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Bu çalışma, mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkiyi ele alan mevcut literatüre üç temel açıdan katkı sağlamaktadır. İlk olarak, literatürdeki çalışmaların önemli bir kısmı mali yerelleşmeyi tek bir gösterge üzerinden ölçerken, bu çalışma mali yerelleşmeyi harcama, gelir ve vergi boyutları itibarıyla ayrıştırarak söz konusu ilişkinin çok boyutlu yapısını analiz etmektedir. Bu yaklaşım, mali yerelleşmenin farklı mali araçlar üzerinden yolsuzluk üzerindeki etkilerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. İkinci olarak, çalışmada mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişki, kurumsal kaliteyi temsilen hukukun üstünlüğü değişkeni kontrol edilerek analiz edilmekte ve böylece mali yerelleşmenin farklı boyutlarının etkileri kurumsal faktörler dikkate alınarak değerlendirilmektedir. Üçüncü olarak, orta ve yüksek gelirli ülkeleri kapsayan dengeli panel veri seti ile Driscoll-Kraay dirençli standart hata tahmincisi kullanılarak literatürde sıklıkla ihmal edilen yatay kesit bağımlılığı ve heterojenlik sorunları dikkate alınmakta, böylece daha güvenilir ampirik bulgular elde edilmektedir. Bu yönüyle çalışma, mali yerelleşmenin farklı boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkilerini karşılaştırmalı olarak inceleyerek literatürdeki önemli bir boşluğun doldurulmasına katkı sağlamaktadır.

4. Metodoloji ve Yöntem

Bu çalışmada mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişki panel veri analizi yöntemi kullanılarak incelenmektedir. Panel veri analizi, yatay kesit ve zaman serisi verilerini birlikte kullanarak ekonomik ilişkilerin hem birimler arası farklılıklarını hem de zaman içerisindeki değişimini analiz etmeye imkân tanıyan güçlü bir yöntemdir (Baltagi, 2005, s. 4). Bu yaklaşım, gözlem sayısını artırarak tahminlerin etkinliğini güçlendirmekte ve birimler arası heterojenliğin kontrol edilmesine olanak sağlamaktadır (Hsiao, 2014, ss. 4-10).

Panel veri modellerinde birimlere özgü etkiler birim etkisi, zaman boyutuna ait farklılıklar ise zaman etkisi olarak adlandırılmaktadır (Yerdelen Tatoğlu, 2020, s. 5). Veri setleri dengeli ve dengesiz panel olarak sınıflandırılmakta olup, birim ve zaman boyutlarına göre kısa ve uzun panel ayrımı yapılmaktadır (Greene, 2016, s. 348). Panel veri modelleri genel olarak aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

$$Y_{it} = \beta_{it} + \beta_1 X_{1it} + \dots + \beta_k X_{kit} + \varepsilon_{it} \quad i = 1, 2, \dots, N; t = 1, 2, \dots, T \quad (1)$$

Burada i birim (örneğin ülke), t zaman periyodu olmak üzere; Y_{it} bağımlı değişkeni, β_{it} sabit terimi ve ε_{it} hata terimini ifade etmektedir. Hata terimlerinin ortalamasının sıfır, varyansının sabit olduğu ve

otokorelasyon ile çoklu doğrusal bağlantı problemlerinin bulunmadığı varsayılmaktadır (Hsiao, 2014, ss. 34-39).

Panel veri analizinde üç temel model yaklaşımı kullanılmaktadır: Havuzlanmış En Küçük Kareler (Pooled OLS), Sabit Etkiler ve Rassal Etkiler modelleri. Pooled OLS modeli birimler arası farklılıkları dikkate almazken, sabit etkiler modeli gözlemlenemeyen birim etkilerini kontrol etmektedir (Greene, 2016, ss. 433-437). Rassal etkiler modelinde ise birim etkilerinin tesadüfi olduğu ve bağımsız değişkenlerle ilişkisiz olduğu varsayılmaktadır. Sabit etkiler modeli aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

$$Y_{it} = \bar{\beta} + \alpha_i + \beta_1 X_{1it} + \dots + \beta_k X_{kit} + \varepsilon_{it} \quad i = 1, 2, \dots, N \text{ ve } t = 1, 2, \dots, T \quad (2)$$

Burada α_i her bir birime özgü sabit terimi göstermektedir (Baltagi, 2005, s. 21). Bu model literatürde “En Küçük Kareler Kukla Değişkeni Modeli” olarak da bilinmekte olup, grup sabitliklerinin sınanmasında F testi kullanılmaktadır.

Rassal etkiler modeli ise birimlere özgü etkilerin tesadüfi olduğunu ve bağımsız değişkenlerle ilişkisiz olduğunu varsaymaktadır (Greene, 2016). Model aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{1it} + \dots + \beta_k X_{kit} + \alpha_i + \varepsilon_{it} \quad i = 1, 2, \dots, N \text{ ve } t = 1, 2, \dots, T \quad (3)$$

Panel veri analizinde hangi modelin kullanılacağı Hausman testi yardımıyla belirlenebilmektedir. Hausman testi, sabit etkiler ve rassal etkiler modelleri arasında tercih yapılmasını sağlayan önemli bir testtir (Frees, 2004, s. 247). Hangi modelin tercih edileceği, önsel varsayımlar doğrultusunda belirlenebileceği gibi, Hausman testi yoluyla da ampirik olarak test edilebilmektedir (Gujarati ve Porter, 2020, ss. 593-594).

Panel veri modellerinin güvenilir sonuçlar verebilmesi için bazı temel varsayımların sağlanması gerekmektedir. Bu varsayımlar ihlal edildiğinde tahmin edilen katsayıların etkinliği ve güvenilirliği azalabilmektedir. Bu nedenle model tahminlerinden önce heteroskedastisite, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı gibi problemlerin test edilmesi önem taşımaktadır (Gujarati ve Porter, 2020, s. 411).

Heteroskedastisite, hata terimi varyansının sabit olmaması durumunu ifade etmektedir. Bu durumda model tahminleri etkinliğini kaybedebilmektedir (Akkaya, 1990, ss. 450-451). Panel veri analizinde heteroskedastisiteyi test etmek amacıyla genellikle Modified Wald Testi, Breusch-Pagan Testi veya Likelihood Ratio Testi kullanılmaktadır.

Otokorelasyon, hata terimlerinin zaman içinde birbirleri ile ilişkili olması durumudur. Bu durum model tahminlerinin güvenilirliğini azaltabilmektedir (Dikmen, 2009). Panel veri analizinde otokorelasyonun tespiti için en yaygın kullanılan yöntemlerden biri Wooldridge otokorelasyon testidir.

Yatay kesit bağımlılığı, panel veri setinde yer alan birimler arasında karşılıklı etkileşimin bulunması durumunu ifade etmektedir. Özellikle ülkeler arası ekonomik ilişkilerin yoğun olduğu veri setlerinde bu durum sıklıkla ortaya çıkabilmektedir. Yatay kesit bağımlılığının test edilmesinde Pesaran CD Testi, Breusch-Pagan LM Testi ve Friedman Testi gibi yöntemler kullanılmaktadır (De Hoyos ve Sarafidis, 2006).

Panel veri analizinde söz konusu varsayımlardan herhangi birinin ihlal edilmesi durumunda model tahminlerinin güvenilirliğini artırmak amacıyla dirençli (robust) standart hata tahmincilerinin kullanılması önerilmektedir (Gujarati ve Porter, 2020, ss. 447-448). Bu çalışmada heteroskedastisite, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı problemlerinin varlığı tespit edildiğinden, model tahminlerinde Driscoll-Kraay (1998) dirençli standart hata tahmincisi kullanılmıştır. Driscoll-Kraay yöntemi özellikle geniş panel veri setlerinde ortaya çıkan bu tür ekonometrik sorunları dikkate alarak daha tutarlı standart hata tahminleri sunmaktadır (Driscoll ve Kraay, 1998; Baltagi, 2005).

5. Veri Seti ve Model

Bu çalışmada mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 2009 – 2020 dönemini kapsayan orta gelirli ve yüksek gelirli 43 ülkeye¹ ait gözlemlerden oluşan dengeli bir panel

¹ Arnavutluk, Ermenistan, Avustralya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Belarus, Brezilya, Kanada, İsviçre, Şili, Kolombiya, Kosta Rika, Almanya, İspanya, Estonya, Birleşik Krallık, Gürcistan, Macaristan, İzlanda, İsrail, Japonya, Kazakistan, Güney Kore, Letonya,

veri seti kullanılmıştır. Ülkelerin belirlenmesinde veri sürekliliğinin sağlanması ve değişkenlere ilişkin güvenilir verilerin elde edilebilmesi temel kriter olarak dikkate alınmıştır. Veri setinde kullanılan değişkenlere ait bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1: Değişkenlere Ait Bilgiler

Sembol	Değişken	Ölçüm Değeri	Kaynak
cor	Yolsuzluk Endeksi	%	Transparency International
exp	Harcama Yerelleşmesi	%	Uluslararası Para Fonu (IMF)
inc	Gelir Yerelleşmesi	%	Uluslararası Para Fonu (IMF)
tax	Vergi Yerelleşmesi	%	Uluslararası Para Fonu (IMF)
law	Hukukun Üstünlüğü	%	Dünya Bankası
edu	Eğitim Harcamaları	%	Dünya Bankası
hes	Hesap verilebilirlik	%	Dünya Bankası
dem	Demokrasi endeksi	%	Economist Intelligence Unit (EIU)
pgdp	Kişi Başına Düşen Gelir (Atlas Metodu)	Miktar	Dünya Bankası
pgdp2	Kişi Başına Düşen Gelir (2015 sabit fiyatlarla)	Miktar	Dünya Bankası

Çalışmada bağımlı değişken olarak yolsuzluk göstergesi (cor) kullanılmıştır. Bu değişken ülkelerde algılanan yolsuzluk düzeyini temsil etmekte olup uluslararası karşılaştırmalı çalışmalarda yaygın olarak kullanılan bir yolsuzluk göstergesidir.

Çalışmanın temel bağımsız değişkenlerini mali yerelleşme göstergeleri oluşturmaktadır. Mali yerelleşme literatürde genellikle harcama, gelir ve vergi yerelleşmesi olmak üzere üç farklı boyutta ele alınmaktadır. Bu nedenle çalışmada mali yerelleşme üç farklı gösterge kullanılarak ölçülmüştür:

exp: Yerel yönetim harcamalarının toplam kamu harcamaları içindeki payını ifade eden harcama yerelleşmesi göstergesi.

inc: Yerel yönetim gelirlerinin toplam kamu gelirleri içindeki payını ifade eden gelir yerelleşmesi göstergesi.

tax: Yerel yönetimlerin vergi gelirlerinin toplam vergi gelirleri içindeki payını ifade eden vergi yerelleşmesi göstergesi.

Mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi yerelleşmesi göstergeleriyle ölçülmesi, yerel yönetimlerin mali yapısının farklı boyutlarının ayrı ayrı değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu göstergelerin mali yerelleşmenin farklı yönlerini yansıttığı ve ayrı ayrı analiz edilmesinin daha sağlıklı sonuçlar sağlayacağı literatürde vurgulanmaktadır (Martinez-Vazquez & McNab, 2003; Martinez-Vazquez & Jameson Boex, 2007; Bahl & Bird, 2018).

Modelde ayrıca yolsuzluğu etkileyebilecek bazı kurumsal ve ekonomik faktörleri kontrol etmek amacıyla kontrol değişkenlerine yer verilmiştir. Bu kapsamda hukukun üstünlüğü (law), kurumsal kaliteyi temsilen temel kontrol değişkeni olarak modele dâhil edilmiştir. Kurumsal kalite çok boyutlu bir kavram olduğundan, ampirik analizlerde bu kavramın tüm boyutlarının tek bir değişkenle ölçülmesi mümkün değildir. Bu nedenle çalışmada Dünya Bankası tarafından yayımlanan Hukukun Üstünlüğü (Rule of Law) göstergesi kullanılmıştır. Söz konusu gösterge; kamu otoritelerinin hukuk kurallarına bağlılığı, yargı sisteminin etkinliği, mülkiyet ve sözleşme haklarının korunması ile kamu gücünün keyfi kullanımının sınırlandırılması gibi kurumsal kalite unsurlarını yansıtmaktadır. Bu nedenle hukukun üstünlüğü değişkeni, kurumsal kaliteyi temsilen modele kontrol değişkeni olarak dâhil edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, kurumsal kalitenin mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkide düzenleyici (moderatör) veya aracılık (mediatör) rolünü test etmek değil, mali yerelleşmenin farklı boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkilerini kurumsal kalite kontrol edildiğinde değerlendirmektir. Eğitim harcamaları (edu), toplumsal bilinç düzeyini artırabilecek ve uzun dönemde kurumsal kalite ile ilişkili

olabilecek bir unsur olarak değerlendirilmiş ve bu nedenle modele kontrol değişkeni olarak dâhil edilmiştir. Kişi başına düşen gelir (pgdp) ise ekonomik gelişmişlik düzeyini temsil etmekte olup, ekonomik gelişmişlik düzeyi arttıkça yolsuzluk düzeyinin azalması beklenmektedir.

Kurumsal kalitenin farklı boyutlarını temsil eden alternatif göstergeler olan hesap verebilirlik (hes) ve demokrasi endeksi (dem) veri setinde yer almakla birlikte, bu değişkenlerin hukukun üstünlüğü ile yüksek korelasyon göstermesi nedeniyle ana modellere dâhil edilmemiştir. Çoklu doğrusal bağlantı problemini önlemek amacıyla kurumsal kaliteyi temsil etmek üzere yalnızca hukukun üstünlüğü değişkeni kullanılmış, diğer kurumsal göstergeler ise sağlamlık analizlerinde değerlendirilmiştir. Benzer şekilde kişi başına gelir değişkeninin alternatif ölçümü olan pgdp2 değişkeni de sağlamlık analizlerinde kullanılmıştır. Bu çerçevede mali yerleşmenin farklı boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkisini analiz etmek amacıyla üç farklı panel veri modeli oluşturulmuştur.

$$\text{Model 1: } cor_{it} = \beta_0 + \beta_1 exp_{it} + \beta_2 law_{it} + \beta_3 edu_{it} + \beta_4 pgdp_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$\text{Model 2: } cor_{it} = \beta_0 + \beta_1 inc_{it} + \beta_2 law_{it} + \beta_3 edu_{it} + \beta_4 pgdp_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$\text{Model 3: } cor_{it} = \beta_0 + \beta_1 tax_{it} + \beta_2 law_{it} + \beta_3 edu_{it} + \beta_4 pgdp_{it} + \varepsilon_{it}$$

Burada Model 1 mali yerleşmenin harcama boyutunun yolsuzluk üzerindeki etkisini; Model 2 mali yerleşmenin gelir boyutunun yolsuzluk üzerindeki etkisini ve Model 3 ise mali yerleşmenin vergi boyutunun yolsuzluk üzerindeki etkisini analiz etmektedir.

Mali yerleşme literatüründe yerel yönetimlerin mali özerkliği genellikle harcama, gelir ve vergi yerleşmesi olmak üzere üç temel boyut üzerinden ölçülmektedir. Bu göstergeler kamu maliyesinin aynı yapısal sürecini temsil ettikleri için aralarında yüksek düzeyde korelasyon bulunabilmektedir. Bu nedenle söz konusu değişkenlerin aynı model içerisinde birlikte kullanılması çoklu doğrusal bağlantı (multicollinearity) sorununa yol açarak katsayı tahminlerinin güvenilirliğini azaltabilmektedir. Bu sorunun önüne geçebilmek ve mali yerleşmenin her bir boyutunun yolsuzluk üzerindeki etkisini ayrı ayrı değerlendirebilmek amacıyla çalışmada üç farklı model oluşturulmuştur. Böylece mali yerleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkileri bağımsız biçimde analiz edilmiştir. Bu yaklaşım mali yerleşmenin farklı boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkilerinin karşılaştırmalı olarak analiz edilmesine imkân sağlamaktadır.

6. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde çalışmanın ampirik bulguları sunulmaktadır. Öncelikle analizde kullanılan değişkenlere ilişkin genel bir değerlendirme yapılabilmesi amacıyla tanımlayıcı istatistikler ve değişkenler arası korelasyon ilişkileri incelenmiştir. Tanımlayıcı istatistikler, veri setindeki değişkenlerin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri hakkında bilgi sunarak veri setinin genel özelliklerinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca değişkenler arasındaki doğrusal ilişkilerin incelenmesi ve olası çoklu doğrusal bağlantı problemlerinin tespit edilmesi amacıyla korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2: Değişkenlere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	Gözlem Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
cor	516	53,73	20,94	21	95
exp	516	0,285	0,158	0,02	0,69
inc	516	0,166	0,131	0	0,56
tax	516	0,183	0,165	0	0,56
law	516	7,11	2,92	0,29	9,95
hes	516	64,18	26,62	5,16	99,53
dem	516	69,52	17,88	24,8	97,3
edu	516	4,49	1,78	0	9,51
pgdp	516	22.778	21.148	1.780	90.590
pgdp2	516	21.476	20.289	1.801	86.012

Tablo 2’de analizde kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler sunulmaktadır. Bulgular incelendiğinde yolsuzluk endeksinin ortalama değerinin 53,73 olduğu görülmektedir. Mali yerleşme göstergeleri incelendiğinde harcama yerleşmesi ortalama değerinin 0,285; gelir yerleşmesinin 0,166

ve vergi yerelleşmesinin ise 0,183 olduğu görülmektedir. Kurumsal kalite göstergeleri incelendiğinde hukukun üstünlüğü, hesap verebilirlik ve demokrasi endeksi değişkenlerinin ülkeler arasında önemli farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca kişi başına gelir değişkeninin iki farklı ölçümü veri setinde yer almakta olup, alternatif ölçüm sağlamlık analizlerinde kullanılmıştır.

Tablo 3: Değişkenlere Ait Korelasyon Tablosu

Variables	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
(1) cor	1,000									
(2) exp	0,342***	1,000								
(3) inc	0,417***	0,827***	1,000							
(4) tax	0,311***	0,726***	0,945***	1,000						
(5) law	0,833***	0,323***	0,315***	0,222***	1,000					
(6) hes	0,892***	0,325***	0,334***	0,219***	0,932***	1,000				
(7) dem	0,826***	0,325***	0,324***	0,200***	0,903***	0,957***	1,000			
(8) edu	0,452***	0,229***	0,245***	0,227***	0,413***	0,485***	0,452***	1,000		
(9) pgdp	0,869***	0,520***	0,604**	0,496***	0,685***	0,764***	0,717***	0,433***	1,000	
(10) pgdp2	0,861***	0,509***	0,599***	0,484***	0,677***	0,754***	0,712***	0,436***	0,992***	1,000
Anlamlılık düzeyleri: p<0,1 ise *, p<0,05 ise **, p<0,01 ise ***										

Tablo 3'te çalışmada kullanılan değişkenler arasındaki korelasyon ilişkileri sunulmaktadır. Bulgular incelendiğinde mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutları arasında pozitif ve yüksek düzeyde ilişkiler bulunduğu görülmektedir. Bu durum mali yerelleşmenin farklı ölçütlerinin benzer mali yapıları yansıtmamasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte kurumsal kaliteyi temsil eden hukukun üstünlüğü, hesap verebilirlik ve demokrasi değişkenleri arasında da oldukça yüksek korelasyon değerleri bulunmaktadır. Özellikle hesap verebilirlik ile demokrasi endeksi arasındaki korelasyon katsayısının oldukça yüksek olması (0,957) bu değişkenlerin aynı anda modele dahil edilmesi durumunda çoklu doğrusal bağlantı probleminin ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Bu nedenle ana modellerde kurumsal kaliteyi temsil etmek üzere yalnızca hukukun üstünlüğü değişkeni kullanılmış, diğer kurumsal değişkenler ise sağlamlık analizlerinde değerlendirilmiştir. Ayrıca kişi başına gelir değişkeninin iki farklı ölçümü (pgdp ve pgdp2) arasında yüksek korelasyon bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle ana modellerde pgdp değişkeni kullanılmış, alternatif ölçüm olan pgdp2 ise sağlamlık analizlerinde tercih edilmiştir. Korelasyon katsayılarının tamamının $\pm 0,95$ sınırını aşmaması, modelde yer alan değişkenler arasında ciddi bir çoklu doğrusal bağlantı probleminin bulunmadığını göstermektedir. Kurumsal kaliteyi temsil eden değişkenlere ilişkin değerlendirmeler ise model oluşturma sürecinde dikkate alınmış ve bu kapsamda yalnızca hukukun üstünlüğü değişkeni ana modellere dâhil edilmiştir.

Değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı probleminin varlığını incelemek amacıyla Varyans Şişirme Faktörü (VIF) analizi yapılmıştır. Üç model için hesaplanan VIF değerlerinin 1,27 ile 2,84 arasında değiştiği ve ortalama VIF değerlerinin kritik eşik değer olan 10'un oldukça altında kaldığı görülmüştür. Bu sonuçlar modelde ciddi bir çoklu doğrusal bağlantı (multicollinearity) sorununun bulunmadığını göstermektedir.

Tablo 4: Panel Veri Modeli İçin Varsayım Testleri

Varsayımlar	Uygulanan Testler	Test Değerleri	Sonuç	Çözüm İçin Uygulanan Yöntem
Sabit etkiler / Rassal etkiler	Hausman Testi	$\chi^2 = 271,39$ p = 0,0000	H ₁ Hipotezi kabul edilmiştir.	Sabit etkiler modelinin kullanımı uygundur
Heteroskedastisite	Modifiye Edilmiş Wald Testi	$\chi^2 = 2880,64$ p = 0,0000	Heteroskedastisite vardır	Driscoll-Kraay Dirençli Standart Hatalar Tahmincisi
Otokorelasyon	Wooldridge Test	F = 85,552 p = 0,0000	Otokorelasyon vardır	Driscoll-Kraay Dirençli Standart Hatalar Tahmincisi
Yatay Kesit Bağımlılığı	Pesaran CD Testi ve Breusch-Pagan	CD = -2,248 p = 0,0246	Yatay kesit bağımlılığı vardır	Driscoll-Kraay Dirençli Standart Hatalar Tahmincisi

Öncelikle model tahminine geçmeden önce panel veri analizinde temel varsayımların sağlanıp sağlanmadığını belirlemek amacıyla çeşitli tanı testleri uygulanmıştır. Panel veri modellerinde heteroskedastisite, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı gibi varsayımların ihlal edilmesi durumunda tahmin sonuçlarının güvenilirliği azalabilmektedir. Bu nedenle modelin doğru tahmin edilebilmesi için

söz konusu ekonometrik problemlerin varlığı test edilmiştir. Ayrıca sabit etkiler ve rassal etkiler modelleri arasında uygun model seçimini belirlemek amacıyla Hausman testi uygulanmıştır. Elde edilen tanı testi sonuçları Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4'te panel veri modeline ilişkin temel varsayımların sağlanıp sağlanmadığını belirlemek amacıyla uygulanan tanı testlerinin sonuçları yer almaktadır. Öncelikle sabit etkiler ve rassal etkiler modelleri arasında uygun model seçimini belirlemek amacıyla Hausman testi uygulanmıştır. Hausman testi sonucunda elde edilen $\chi^2 = 271,39$ ve $p = 0,0000$ değeri, rassal etkiler modelinin tutarlı olmadığını göstermekte ve alternatif hipotezin kabul edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç doğrultusunda analizde sabit etkiler modelinin kullanılması uygun görülmüştür.

Modelin diğer varsayımlarını test etmek amacıyla heteroskedastisite, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı testleri uygulanmıştır. Modifiye Edilmiş Wald testi sonucunda $\chi^2 = 2880,64$ ve $p = 0,0000$ değeri elde edilmiş olup, modelde heteroskedastisite sorununun bulunduğunu göstermektedir. Wooldridge otokorelasyon testi sonucunda ise $F = 85,552$ ve $p = 0,0000$ değeri elde edilmiş ve hata terimleri arasında birinci dereceden otokorelasyon bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Pesaran CD testi sonuçları ($CD = -2,248$; $p = 0,0246$) panel veri setinde yatay kesit bağımlılığının varlığını ortaya koymaktadır.

Varsayım testleri sonucunda modelde heteroskedastisite, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı sorunlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu tür ekonometrik problemlerin varlığı, klasik panel veri tahmin yöntemleri ile elde edilen standart hataların güvenilirliğini azaltabilmektedir. Bu nedenle analizde söz konusu sorunlara karşı dayanıklı sonuçlar sağlayan Driscoll-Kraay (1998) dirençli standart hatalar tahmincisi kullanılmıştır. Driscoll-Kraay yöntemi, panel veri modellerinde hem zaman boyutunda ortaya çıkan otokorelasyonu hem de birimler arası bağımlılığı dikkate alarak daha güvenilir standart hatalar üretmektedir. Bu doğrultuda sabit etkiler modeli temel alınarak Driscoll-Kraay tahmincisi ile elde edilen regresyon sonuçları aşağıda sunulmuştur. İlk olarak mali yerleşmenin harcama boyutunu temsil eden harcama yerleşmesi (exp) değişkeninin yolsuzluk düzeyi üzerindeki etkisi Model 1 kapsamında analiz edilmiştir.

Tablo 5: Model 1 Driscoll-Kraay Sabit Etkiler Tahmin Sonuçları

Değişken	Katsayı	Standart Hata	t-istatistiği	p-değeri
exp	9,9900	5,3700	1,8600	0,0900*
law	1,0220	0,3000	3,4100	0,0060***
edu	0,0650	0,2000	0,3300	0,7500
pgdp	0,00017	0,00008	2,1100	0,0590*
Ülke Sayısı: 43	Gözlem Sayısı: 516	R^2 (within):		0,1009

Not: Anlamlılık düzeyleri: $p < 0,1$ ise *, $p < 0,05$ ise **, $p < 0,01$ ise ***

Tablo 5'te mali yerleşmenin harcama boyutunu temsil eden harcama yerleşmesi (exp) değişkeninin yolsuzluk düzeyi üzerindeki etkisini inceleyen Model 1'e ait Driscoll-Kraay tahmin sonuçları sunulmaktadır. Model sonuçlarına göre harcama yerleşmesi değişkeninin katsayısı pozitif olup %10 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta = 9,990$; $p < 0,10$). Yolsuzluk endeksinde yüksek değerlerin daha düşük yolsuzluk düzeyini ifade ettiği dikkate alındığında, bu bulgu yerel yönetimlerin harcama yetkilerinin artmasının daha düşük yolsuzluk düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Kamu harcamalarının yerel düzeyde yürütülmesi, mali karar alma süreçlerinin vatandaşlara yakınlaşmasını sağlayarak şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarını güçlendirebilmekte ve bu yolla yolsuzluk riskinin azaltılmasına katkı sağlayabilmektedir. Bu sonuç, mali yerleşmenin harcama boyutunun kurumsal kaliteyi destekleyici bir işleve sahip olabileceğine işaret etmektedir.

Kontrol değişkenleri incelendiğinde hukukun üstünlüğü değişkeninin (law) katsayısının pozitif ve %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = 1,022$; $p < 0,01$). Bu bulgu, hukukun üstünlüğünün güçlenmesinin daha düşük yolsuzluk düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Eğitim harcamalarının GSYİH içindeki payını temsil eden edu değişkeni ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Buna göre eğitim harcamalarının tek başına kısa dönemde yolsuzluk düzeyi üzerinde belirgin bir etki oluşturmadığı söylenebilir.

Modelde yer alan kişi başına gelir düzeyi (pgdp) değişkeninin katsayısı pozitif olup %10 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta = 0,00017$; $p < 0,10$). Bu bulgu, ekonomik gelişmişlik düzeyi arttıkça yolsuzluk düzeyinin azaldığını göstermektedir. Sonuç, ekonomik gelişmişliğin kurumsal kapasiteyi güçlendirdiğini ve yolsuzluğun azaltılmasına katkı sağladığını ortaya koyan literatürle uyumludur.

Genel olarak Model 1 bulguları, mali yerleşmenin harcama boyutunun yolsuzluk düzeyi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve azaltıcı yönde bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca modelde yıl sabit etkilerinin kontrol edilmesi sayesinde dönemsel ortak şokların etkisi de analize dâhil edilmiştir.

Tablo 6'da mali yerleşmenin gelir boyutunu temsil eden gelir yerleşmesi (inc) değişkeninin yolsuzluk düzeyi üzerindeki etkisini inceleyen Model 2'ye ait Driscoll-Kraay tahmin sonuçları sunulmaktadır. Bulgulara göre gelir yerleşmesi değişkeninin katsayısı pozitif ve %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta = 25,958$; $p < 0,05$). Yolsuzluk endeksinde yüksek değerlerin daha düşük yolsuzluk düzeyini temsil ettiği dikkate alındığında, bu sonuç yerel yönetimlerin gelir toplama yetkilerinin artmasının daha düşük yolsuzluk düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Yerel yönetimlerin mali kaynakları üzerinde daha fazla söz sahibi olması, kamu gelirlerinin kullanımında şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarını güçlendirerek yolsuzluk riskinin azaltılmasına katkı sağlayabilmektedir.

Tablo 6: Model 2 Driscoll-Kraay Sabit Etkiler Tahmin Sonuçları

Değişken	Katsayı	Std. Hata	t-istatistiği	p-değeri
inc	25,9580	8,9040	2,9200	0,0140**
law	0,9830	0,3120	3,1500	0,0090***
edu	0,0480	0,1930	0,2500	0,8080
pgdp	0,00017	0,000077	2,2100	0,0490**
Ülke Sayısı: 43	Gözlem Sayısı: 516	R ² (within):		0,1060

Not: Anlamlılık düzeyleri: $p < 0,1$ ise *, $p < 0,05$ ise **, $p < 0,01$ ise ***

Kontrol değişkenleri incelendiğinde hukukun üstünlüğü değişkeninin (law) katsayısı pozitif ve %1 düzeyinde anlamlıdır ($\beta = 0,983$; $p < 0,01$). Eğitim harcamaları değişkeni (edu) ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Modelde yer alan kişi başına gelir düzeyi (pgdp) değişkeninin katsayısı pozitif ve %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta = 0,00017$; $p < 0,05$). Bu bulgu, ekonomik gelişmişlik düzeyi arttıkça yolsuzluk düzeyinin azaldığını göstermektedir. Sonuç, ekonomik gelişmişlik ile daha düşük yolsuzluk düzeyi arasında pozitif bir kurumsal ilişki bulunduğunu ortaya koyan literatürle uyumludur.

Model 2 sonuçları, mali yerleşmenin gelir boyutunun yolsuzluk düzeyi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca elde edilen bulgular, harcama yerleşmesini inceleyen Model 1 ile birlikte değerlendirildiğinde, gelir yerleşmesinin katsayısının daha yüksek olması nedeniyle yerel yönetimlerin gelir toplama yetkisinin yolsuzluğun azaltılmasında harcama yerleşmesine kıyasla daha güçlü bir rol oynayabileceğine işaret etmektedir.

Tablo 7: Model 3 Driscoll-Kraay Sabit Etkiler Tahmin Sonuçları

Değişken	Katsayı	Std. Hata	t-istatistiği	p-değeri
tax	24,626	5,412	4,55	0,001***
law	1,019	0,317	3,22	0,008***
edu	-0,112	0,177	-0,63	0,539
pgdp	0,00016	0,000077	2,08	0,062*
Ülke Sayısı: 43	Gözlem Sayısı: 516	R ² (within):		0,1139

Not: Anlamlılık düzeyleri: $p < 0,1$ ise *, $p < 0,05$ ise **, $p < 0,01$ ise ***

Tablo 7'de mali yerleşmenin vergi boyutunu temsil eden vergi yerleşmesi (tax) değişkeninin yolsuzluk düzeyi üzerindeki etkisini inceleyen Model 3'e ait Driscoll-Kraay tahmin sonuçları sunulmaktadır. Bulgulara göre vergi yerleşmesi değişkeninin katsayısı pozitif ve %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta = 24,626$; $p < 0,01$). Yolsuzluk endeksinde yüksek değerlerin

daha düşük yolsuzluk düzeyini ifade ettiği dikkate alındığında, bu sonuç yerel yönetimlerin vergi toplama yetkilerinin artmasının daha düşük yolsuzluk düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Yerel yönetimlerin vergi toplama ve mali kaynakları yönetme kapasitesinin artması, kamu gelirlerinin kullanımına ilişkin şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarını güçlendirerek yolsuzluğun sınırlandırılmasına katkı sağlayabilmektedir.

Kontrol değişkenleri incelendiğinde hukukun üstünlüğü değişkeninin (law) katsayısı pozitif ve %1 düzeyinde anlamlıdır ($\beta = 1,019$; $p < 0,01$). Eğitim harcamaları değişkeni (edu) ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Modelde yer alan kişi başına gelir düzeyi (pgdp) değişkeninin katsayısı pozitif ve %10 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta = 0,00016$; $p < 0,10$). Bu bulgu, ekonomik gelişmişlik düzeyi arttıkça daha düşük yolsuzluk düzeyine ulaşıldığını göstermektedir.

Model 3 sonuçları, mali yerelleşmenin vergi boyutunun yolsuzluk düzeyi üzerinde güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Üç model birlikte değerlendirildiğinde, harcama, gelir ve vergi yerelleşmesine ilişkin katsayıların tamamının pozitif ve anlamlı olması, mali yerelleşmenin farklı boyutlarının yolsuzluğun azaltılmasına katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, ampirik bulguların kullanılan değişken tanımları ve model spesifikasyonuna duyarlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla bir sonraki aşamada sağlamlık analizleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 8: Sağlamlık Kontrolü (Robustness Check) Analizi (Driscoll-Kraay Sabit Etkiler)

Değişken	Model (pgdp2)	Model (Hesap Verebilirlik)	Model (Demokrasi)
exp	11,524**	9,292*	9,443*
inc	26,367**	—	—
tax	24,374***	—	—
law	1,035***	—	—
hes	—	0,376***	—
dem	—	—	0,298***
edu	kontrol	kontrol	kontrol
pgdp	kontrol	kontrol	kontrol

Not: Anlamlılık düzeyleri: $p < 0,1$ ise *, $p < 0,05$ ise **, $p < 0,01$ ise ***

Sağlamlık analizi sonuçları, ana model bulgularının alternatif değişken tanımları kullanıldığında da büyük ölçüde korunduğunu göstermektedir. Kişi başına gelir değişkeninin alternatif ölçümü olan pgdp2 kullanılarak yapılan tahminlerde mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkisinin yönü ve istatistiksel anlamlılığı değişmemektedir. Benzer şekilde kurumsal kaliteyi temsil eden alternatif değişkenler (hesap verebilirlik ve demokrasi endeksi) kullanılarak yapılan tahminler de mali yerelleşme değişkenlerinin etkisinin yönünü büyük ölçüde korunduğunu göstermektedir. Bu bulgular çalışmada elde edilen sonuçların farklı model spesifikasyonlarına karşı dayanıklı olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada mali yerelleşmenin farklı boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkisi orta ve yüksek gelirli ülkeler için panel veri analizi çerçevesinde incelenmiştir. Elde edilen ampirik bulgular, mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutlarının tamamının yolsuzluk düzeyi ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkilere sahip olduğunu göstermektedir. Bulgular, yerel yönetimlerin mali kaynakları kullanma ve gelir toplama yetkilerinin genişlemesinin yolsuzluk düzeyinin azaltılmasıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Analiz sonuçlarına göre harcama yerelleşmesi değişkeni yolsuzluk endeksi üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir. Yolsuzluk endeksinde yüksek değerlerin daha düşük yolsuzluk düzeyini ifade ettiği dikkate alındığında, bu bulgu kamu harcamalarının daha fazla yerel düzeyde yürütülmesinin yolsuzluğun azaltılmasıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Yerel yönetimlerin harcama yetkilerinin genişlemesi, kamu hizmetlerinin vatandaşlara daha yakın sunulmasını sağlayarak hesap verebilirlik, mali saydamlık ve yerel denetim mekanizmalarının güçlenmesine katkı sağlayabilmektedir. Benzer şekilde gelir yerelleşmesi değişkeninin de pozitif ve

anamlı bulunması, yerel yönetimlerin gelir toplama yetkisinin artmasının yolsuzluğun azaltılmasıyla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu ise vergi yerelleşmesinin yolsuzluk üzerindeki etkisinin diğer mali yerelleşme boyutlarına kıyasla daha güçlü olmasıdır. Yerel yönetimlerin vergi toplama yetkilerinin genişlemesi, mali kaynakların yönetimi üzerinde yerel aktörlerin daha fazla kontrol sahibi olmasına yol açmaktadır. Bu bulgu, mali yerelleşmenin vergi boyutunun yolsuzluk düzeyi üzerinde diğer mali yerelleşme göstergelerine kıyasla daha belirgin bir etkiye sahip olabileceğine işaret etmektedir.

Kontrol değişkenlerine ilişkin bulgular da dikkat çekicidir. Hukukun üstünlüğü değişkeninin tüm modellerde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olması, hukukun üstünlüğünün güçlenmesinin daha düşük yolsuzluk düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Buna karşılık eğitim harcamalarının kısa dönemde yolsuzluk üzerinde anlamlı bir etki oluşturmadığı görülmektedir. Kişi başına gelir düzeyinin ise pozitif ve anlamlı katsayıya sahip olması, ekonomik gelişmişlik arttıkça yolsuzluk düzeyinin azaldığına işaret etmektedir.

Çalışmada gerçekleştirilen sağlamlık analizleri de ana model bulgularının tutarlılığını desteklemektedir. Kişi başına gelir değişkeninin alternatif ölçümü kullanılarak yapılan tahminlerde mali yerelleşme değişkenlerinin katsayılarının yönü ve anlamlılığı büyük ölçüde korunmuştur. Ayrıca kurumsal kalitenin farklı boyutlarını temsil eden alternatif değişkenler kullanılarak gerçekleştirilen tahminler de sonuçların farklı model spesifikasyonlarına karşı dayanıklı olduğunu göstermektedir. Bu durum, çalışmada elde edilen bulguların kullanılan değişken tanımları veya model tercihlerine duyarlı olmadığını ortaya koymaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, çalışmanın bulguları mali yerelleşmenin yolsuzluk üzerindeki etkisinin tek boyutlu olmadığını ve mali yerelleşmenin farklı bileşenlerinin yolsuzluk dinamiklerini farklı şekillerde etkileyebileceğini göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, mali yerelleşmeyi harcama, gelir ve vergi boyutları itibarıyla ayrı ayrı değerlendirerek söz konusu ilişkinin daha ayrıntılı biçimde ortaya konulmasına katkı sağlamakta ve mali yerelleşme-yolsuzluk literatürüne ampirik açıdan özgün bulgular sunmaktadır.

7. Sonuç ve Öneriler

Mali yerelleşme, kamu hizmetlerinin daha etkin sunulması, yerel ihtiyaçların daha doğru belirlenmesi ve kamu yönetiminde etkinliğin artırılması amacıyla mali yetki ve sorumlulukların merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında paylaşılmasını ifade etmektedir. Yerel yönetimlerin mali kaynakları kullanma ve yönetme kapasitesinin artırılması, kamu hizmetlerinin vatandaşlara daha yakın bir düzeyde sunulmasına katkı sağlayabilmektedir. Bununla birlikte mali yerelleşmenin etkileri yalnızca mali etkinlikle sınırlı olmayıp, yolsuzluk ve kurumsal kalite açısından da önem taşımaktadır. Yolsuzluk, kamu gücünün özel çıkarlar doğrultusunda kötüye kullanılması sonucu kamu kaynaklarının etkin kullanımını zayıflatan, kamu kurumlarına duyulan güveni azaltan ve sürdürülebilir kalkınmayı olumsuz etkileyen önemli bir sorundur. Bu nedenle mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin ampirik olarak ortaya konulması, kamu maliyesi politikalarının etkinliğinin değerlendirilmesi ve uygun politika tasarımının geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Literatürde mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkiye yönelik farklı ampirik bulgular bulunmaktadır. Bazı çalışmalar mali yetkilerin yerel yönetimlere devredilmesinin hesap verebilirliği ve şeffaflığı artırarak yolsuzluğu azaltabileceğini ileri sürerken, bazıları ise kurumsal kalitenin zayıf olduğu ortamlarda yerelleşmenin yolsuzluk riskini artırabileceğini savunmaktadır. Bu farklı bulgular, mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin tek yönlü ve kesin biçimde açıklanamadığını göstermektedir. Ayrıca literatürde mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutlarını karşılaştırmalı biçimde ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışma, mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutlarını ayrı modeller kullanarak karşılaştırmalı biçimde inceleyerek literatürde sınırlı sayıda ele alınan bu yaklaşıma katkı sağlamaktadır. Elde edilen bulgular, mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutlarının tamamının yolsuzluk düzeyi ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkilere sahip olduğunu göstermektedir. Bulgular birlikte değerlendirildiğinde, gelir ve vergi yerelleşmesine ilişkin sonuçların daha tutarlı bir görünüm sergilediği, harcama yerelleşmesine ilişkin bulguların ise aynı yönde olmakla birlikte görece daha sınırlı kanıt sunduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, mali yerelleşmenin tek boyutlu bir politika aracı olarak değerlendirilmemesi gerektiğini ve harcama, gelir ve vergi boyutlarının

ayrı ayrı ele alınmasının mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin daha sağlıklı değerlendirilmesine katkı sağlayacağını ortaya koymaktadır.

Kontrol değişkenlerine ilişkin bulgular da önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Kurumsal kaliteyi temsilen modele dâhil edilen hukukun üstünlüğü değişkeninin pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olması, hukukun üstünlüğünün güçlenmesinin daha düşük yolsuzluk düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde kişi başına gelir düzeyinin pozitif ve anlamlı katsayıya sahip olması, ekonomik gelişmişlik arttıkça daha düşük yolsuzluk düzeyine ulaşıldığını göstermektedir. Bununla birlikte hukukun üstünlüğü değişkeni bu çalışmada kurumsal kaliteyi temsilen kontrol değişkeni olarak kullanılmış olup, elde edilen bulgular kurumsal kalitenin mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkide düzenleyici veya aracılık rolü üstlendiği şeklinde yorumlanmamalıdır.

Elde edilen bulgular, mali yerelleşme politikalarının tasarımıyla yalnızca mali yetki devrine odaklanılmasının yeterli olmadığını göstermektedir. Yerel yönetimlerin mali yetkilerinin artırılması, kamu hizmetlerinin etkinliğini ve yerel ihtiyaçlara daha duyarlı bir yönetim anlayışını destekleyebilecek önemli bir politika aracı olmakla birlikte, bu sürecin hukukun üstünlüğü, şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkin denetim mekanizmalarını güçlendiren kurumsal düzenlemelerle desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Özellikle yerel düzeyde mali kaynakların kullanımına yönelik denetim kapasitesinin artırılması, bütçe süreçlerinin daha şeffaf yürütülmesi ve yerel yönetim faaliyetlerinin kamuoyu tarafından etkin biçimde izlenebilmesi, mali yerelleşmenin yolsuzluğun azaltılmasına yönelik potansiyel katkısını güçlendirebilir. Ayrıca yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi, mali yönetim becerilerinin artırılması ve idari yeterliliklerinin güçlendirilmesi, mali yerelleşme politikalarının etkinliğini destekleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, mali yerelleşmenin harcama, gelir ve vergi boyutlarının yolsuzluk üzerindeki etkilerini karşılaştırmalı olarak inceleyerek literatüre ampirik katkı sunmaktadır. Bulgular, mali yerelleşmenin farklı boyutlarının tamamının daha düşük yolsuzluk düzeyi ile ilişkili olduğunu, bununla birlikte söz konusu ilişkinin mali yerelleşmenin boyutuna göre farklı özellikler gösterebildiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, mali yerelleşmenin tek bir gösterge üzerinden değerlendirilmesinin sınırlılıklarına dikkat çekmekte ve harcama, gelir ve vergi yerelleşmesinin ayrı ayrı ele alınmasının mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesine katkı sağladığını göstermektedir.

Bununla birlikte çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Analiz, orta ve yüksek gelir grubunda yer alan 43 ülkenin 2009–2020 dönemini kapsamaktadır. Ayrıca veri erişimindeki kısıtlar nedeniyle kurumsal kalitenin farklı boyutlarını temsil eden alternatif göstergeler ana modellere dâhil edilmemiş, bu değişkenler yalnızca sağlamlık analizleri kapsamında değerlendirilmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmaların daha geniş ülke gruplarını kapsayan veri setlerinden yararlanması, mali yerelleşmenin idari ve politik boyutlarını da analize dâhil etmesi ve kurumsal kalitenin farklı boyutlarını temsil eden göstergeler kullanarak karşılaştırmalı analizler gerçekleştirmesi, mali yerelleşme ile yolsuzluk arasındaki ilişkinin daha kapsamlı biçimde ortaya konulmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Akai, N., & Sakata, M. (2002). Fiscal Decentralization Contributes to Economic Growth: Evidence from State-Level Cross-Section Data for the United States. *Journal of Urban Economics*, 52(1), 93–108. [https://doi.org/10.1016/S0094-1190\(02\)00018-9](https://doi.org/10.1016/S0094-1190(02)00018-9)
- Akkaya, Ş. (1990). *Ekonometri I* (2. Baskı). İzmir: Anadolu Matbaacılık
- Akman, Ç. (2018). Yaklaşım, İlke ve Unsurları Çerçevesinde Mali Yerelleşmeyi Anlamak. *TESAM Akademi Dergisi*, 113–140. <https://doi.org/10.30626/tesamakademi.419243>
- Aksoy, M. (2022). Kamu Mali Yönetiminde Mali Saydamlık ve Hesap Verebilirliğin Sağlanmasında Sayıştay Raporlarının Etkinlik Düzeyi. *International Journal of Public Finance*, 7(1), 181–210. <https://doi.org/10.30927/ijpf.1053866>
- Alfano, M. R., Baraldi, A. L., & Cantabene, C. (2014). The Effect of the Decentralization Degree on Corruption: A New Interpretation. *EERI Research Paper Series*, 10/2014. <https://hdl.handle.net/10419/142673>

- Altunbaş, Y., & Thornton, J. (2012). Fiscal Decentralization and Governance. *Public Finance Review*, 40(1), 66–85. <https://doi.org/10.1177/1091142111424276>
- Arıkan, G. G. (2004). Fiscal Decentralization: A remedy for Corruption? *International Tax and Public Finance*, 11(2), 175–195. <https://doi.org/10.1023/B:ITAX.0000011399.00053.a1>
- Arslan, N. T. (2005). İdari ve Mali Paylaşım Açısından Merkezi Yönetim Yerel Yönetim İlişkileri. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (33), 189–208. <https://izlik.org/JA55LJ63KD>
- Asteriou D., & Hall, S. G. (2011). *Applied Econometrics (Second Edition)*. England: Palgrave Macmillian
- Bahl, R., & Bird, R. (2018). *Fiscal Decentralization and Local Finance in Developing Countries*. Edward Elgar Publishing Limited.
- Baltagi, B. H. (2005). *Econometric Analysis of Panel Data*. Third Edition. England: John Wiley & Sons Ltd.
- Bardhan, P., & Mookherjee, D. (2000). Capture and Governance at Local and National Levels. *American Economic Review*, 90(2), 135–139. <https://doi.org/10.1257/aer.90.2.135>
- Bojanic, A. N. (2023). Tying Decentralization and Income Redistribution to Fight Corruption: Empirical Evidence from Developed and Developing Countries. *Frontiers in Applied Mathematics and Statistics*, 8, 1099553. <https://doi.org/10.3389/fams.2022.1099553>
- Brennan, G., & Buchanan, J. M. (1980). *The Power to Tax: Analytic Foundations of a Fiscal Constitution*. Cambridge University Press.
- Case, K. E. (2008). Musgrave’s Vision of the Public Sector: The Complex Relationship Between Individual, Society and State in Public Good Theory. *Journal of Economics and Finance*, 32(4), 348–355. <https://doi.org/10.1007/s12197-008-9055-1>
- Çağdaş, Y. (2026). Yolsuzlukla Mücadelede Kurumsal Faktörlerin ve Kamu Ekonomisinin Rolü: Ampirik Bir Analiz. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 73, 131-140, <https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.1802741>
- Çukur, A. (2023). Mali yerelleşmenin yerel yönetimlerin mali disiplini üzerine etkisi: Türkiye örneği. *Maliye Dergisi*, 184, 116-144. <https://www.hmb.gov.tr/maliye-dergisi-sayi184-ocak-haziran2023>
- De Hoyos, R. E., & Sarafidis, V. (2006). Testing for Cross-Sectional Dependence in Panel-Data Models, *The Stata Journal: Promoting Communications on Statistics and Stata*, 6(4), 482–496. <https://doi.org/10.1177/1536867X0600600403>
- Dikmen, N. (2009). *Ekonometri: Temel Kavramlar ve Uygulamalar (1. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınevi
- Dileyici, D., & Vural, T. (2012). İdarelerarası Rekabet ve Mali Yerinden Yönetim. Aktan, C. C., Kesik, A., & Dileyici, D. (der), “Yeni Maliye” Değişim Çağında Kamu Maliyesi: Yeni Trendler, Yeni Paradigmalar, Yeni Öğretiler, Yeni Perspektifler içinde, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın No 2012/420, 225-247. <https://www.hmb.gov.tr/basilan-kitaplar-listesi>
- Dincer, O. C., Ellis, C. J., & Waddell, G. R. (2006). Corruption, Decentralization and Yardstick Competition. SSRN, No: 877470 <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.877470>
- Driscoll, J. C., & Kraay, A. C. (1998). Consistent Covariance Matrix Estimation with Spatially Dependent Panel Data, *Review of Economics and Statistics*, 80(4), 549–560. <https://doi.org/10.1162/003465398557825>
- Dünya Bankası (2025). World Bank Open Data, <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
- Economist Intelligence Unit (EIU). Democracy Index, <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2024/>

- Engin, R., & Öksüz, M. (2025). Kamu Mali Yönetiminde Yolsuzluğun Azaltılmasında Mali Yerelleşmenin Önemi: Türkiye İçin Bir Analiz. *International Journal of Public Finance*, 10(1), 59-86. <https://doi.org/10.30927/ijpf.1577735>
- Fan, C. S., Lin, C., & Treisman, D. (2009). Political Decentralization and Corruption: Evidence From Around the World. *Journal of Public Economics*, 93(1-2), 14-34. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2008.09.001>
- Fisman, R., & Gatti, R. (2002). Decentralization and Corruption: Evidence Across Countries. *Journal of Public Economics*, 83, 325–345. [https://doi.org/10.1016/S0047-2727\(00\)00158-4](https://doi.org/10.1016/S0047-2727(00)00158-4)
- Fiva, J. H. (2006). New Evidence on the Effect of Fiscal Decentralization on the Size and Composition of Government Spending. *FinanzArchiv / Public Finance Analysis*, 62(2), 250–280. <https://doi.org/10.1628/001522106X120659>
- Frees, E. W. (2004). *Longitudinal and Panel Data. First Edition*. United Kingdom: Cambridge University Press
- Greene, W. H. (2016). *Ekonometrik Çözümleme (7. Baskıdan Çeviri)*. Ankara: Palme Yayıncılık. Çev: Ümit ŞENESEN.
- Gujarati, D. N., & Porter D. C. (2020). *Temel Ekonometri (5. Baskı)*. İstanbul: Literatür Yayıncılık
- Gurgur, T., & Shah, A. (2014). Localization and corruption: Panacea or Pandora's box? *Annals of Economics and Finance, Society for AEF*, 15(1), 109-136. <https://ideas.repec.org/a/cuf/journal/y2014v15i1gurgur.html>
- Güzel, A., & Yılmaz, H. H. (2018). Fiscal Decentralization in Turkey and Differentiation in Selected Provinces. *International Journal of Public Finance*, 3(1), 63-82. <https://doi.org/10.30927/ijpf.345035>
- Hsiao, C. (2014). *Analysis of Panel Data (Third Edition)*. United States: Cambridge University Press
- Huther, J., & Shah, A. (1998). Applying a Simple Measure of Good Governance to the Debate on Fiscal Decentralization. *World Bank Policy Research Working Paper No 1894*. <https://ssrn.com/abstract=620584>
- Ivanyna, M., & Shah, A. (2011). Decentralization and corruption: New Cross-Country Evidence. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 29(2), 344–362. <https://doi.org/10.1068/c1081r>
- Karagöz, B. (2015). Türkiye’de Mali Yerelleşme Emlakları ve Yatay Eşitsizlik Sorunu. *Sosyoekonomi*, 23(26), 139–164. <https://doi.org/10.17233/se.11222>
- Lessmann, C., & Markwardt, G. (2010). One Size Fits All? Decentralization, Corruption, and the Monitoring of Bureaucrats. *World Development*, 38(4), 631–646. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2009.11.003>
- Martinez-Vazquez, J., & McNab, R. (2003). Fiscal Decentralization and Economic Growth. *World Development*, 31(9), 1597–1616. [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(03\)00109-8](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(03)00109-8)
- Martinez-Vazquez, J., Jameson Boex, J., & Arze del Granado, J. (2007). *Corruption, Fiscal Policy, and Fiscal Management*, Emerald Group Publishing Limited. Volume 284. [https://doi.org/10.1108/S0573-8555\(2007\)0000284006](https://doi.org/10.1108/S0573-8555(2007)0000284006)
- Mello, L. D., & Barenstein, M. (2001). Fiscal Decentralization and Governance: A Cross-Country Approach. *IMF Working Paper*, 01/71. <https://doi.org/10.5089/9781451849240.001>
- Musgrave, R. A. (1989). *Public finance in theory and practice*. McGeaw-Hill Book Company.
- Nadaroğlu, H. (2000). *Kamu Maliyesi Teorisi*. Beta Basım Yayıncılık.
- Neyaptı, B. (2010). Fiscal Decentralisation and Deficits: International Evidence. *European Journal of Political Economy*, 26(2), 155-166. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2010.01.001>

- Oates, W. E. (1972). *Fiscal Federalism*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
<https://archive.org/details/fiscalfederalism0000oate/page/n5/mode/2up>
- Oates, W. E. (2008). On the Evolution of Fiscal Federalism: Theory and Institutions. *National Tax Journal*, 61(2), 313–334. <https://doi.org/10.17310/ntj.2008.2.08>
- Pehlivan, O. (2015). *Kamu Maliyesi. Celepler Matbaacılık*.
- Prud'homme, R. (1995). The Dangers of Decentralization. *World Bank Research Observer*, 10(2), 201–220. <https://doi.org/10.1093/wbro/10.2.201>
- Rose-Ackerman, S., & Bonnie, J. P. (1999). *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*. Cambridge: Cambridge University Press
- Shrestha, K., Martinez-Vazquez, J., & Hankla, C. (2023). Political Decentralization and Corruption: Exploring the Conditional Role of Parties. *Economics & Politics*, 35(1), 411-439. <https://doi.org/10.1111/ecpo.12222>
- Siverekli Demircan, E. (2007). Yeni Ekonomik Düzendeki Küreselleşme–Yerelleşme Bağlamında Belediyelerde Yeni Mali Yönetim Anlayışı. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29, 135-159. <https://izlik.org/JA92DR94UF>
- Souissi-Kachouri, N., & Guizani-Jelassi, M. (2022). Decentralization, Transparency of Public Procurement, and Corruption in MENA Countries. *Economic Research Forum (ERF) Working Paper*, No 1621, 1-29.
- Tanzi, V. (1995). Review of Some Efficiency and Macroeconomic Aspects. Bruno, M., & Pleskovic, B. (der), *Annual World Bank Conference on Development Economics 1995 içinde*, The World Bank, 295-316
- Tiebout, C. M. (1956). A Pure Theory of Local Expenditures. *Journal of Political Economy*, 64(5), 416–424. <https://doi.org/10.1086/257839>
- Transparency International (2025). *Corruption Perceptions Index*. <https://www.transparency.org/en/cpi/2025>
- Treisman, D. (2000). The Causes of Corruption: A Cross-National Study. *Journal of Public Economics*, 76(3), 399–457. [https://doi.org/10.1016/S0047-2727\(99\)00092-4](https://doi.org/10.1016/S0047-2727(99)00092-4)
- Uluslararası Para Fonu (IMF) (2025). *Fiscal Decentralization (FD)*, <https://data.imf.org/en/datasets/IMF.STA:FD>
- Weingast, B. R. (1995). The Economic Role of Political Institutions: Market-Preserving Federalism and Economic Development. *Journal of Law, Economics, and Organization*, 11(1), 1–31. sub
- Yerdelen Tatoğlu, F. (2020). *Panel Veri Ekonometrisi*. 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık.

Research Article

Mali Yerelleşme ve Yolsuzluk Algısı İlişkisi: Harcama, Gelir ve Vergi Yerelleşmesinin Karşılaştırmalı Analizi

Fiscal Decentralization and Corruption Perceptions: A Comparative Analysis of Expenditure, Revenue and Tax Decentralization

Yüksel ÇAĞDAŞ Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi yukselcagdas@ibu.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-0112-2427	Ahmet Bekir DEMİROK Maliye Bilim Uzmanı, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü abdemirok42@gmail.com https://orcid.org/0009-0000-5889-0112
--	--

Extended Summary

Fiscal decentralization has become one of the most widely discussed public finance reforms over the last few decades due to its potential to improve the efficiency, responsiveness, and accountability of public service delivery. Broadly defined, fiscal decentralization refers to the transfer of fiscal powers and responsibilities from central governments to subnational governments, enabling local authorities to make decisions regarding public expenditures, revenue collection, and taxation. Within the framework of fiscal federalism theory, decentralization is expected to enhance allocative efficiency by allowing local governments to provide public services that better reflect local preferences and regional needs. In addition to its economic implications, fiscal decentralization has increasingly been examined in relation to governance quality, transparency, accountability, and corruption.

Corruption remains one of the most persistent obstacles to sustainable economic development and effective public governance. Commonly defined as the abuse of public authority for private gain, corruption weakens public institutions, reduces citizens' trust in government, distorts resource allocation, and undermines the efficiency of public expenditure. Although corruption is often associated with central governments, it also constitutes a significant challenge at the local level, where public officials frequently exercise considerable discretion over fiscal resources and public procurement. Consequently, understanding whether fiscal decentralization contributes to reducing or exacerbating corruption has become an important research topic in both public finance and institutional economics.

The theoretical relationship between fiscal decentralization and corruption is far from straightforward. Supporters of decentralization argue that devolving fiscal authority to local governments strengthens democratic accountability by bringing decision-making closer to citizens. Under this perspective, greater proximity between local governments and residents increases transparency, facilitates public monitoring, and enhances electoral accountability, thereby reducing opportunities for corrupt behavior. This argument is largely consistent with the principles of fiscal federalism and decentralization theories, which emphasize the efficiency and accountability gains associated with local decision-making.

Conversely, an alternative strand of the literature suggests that fiscal decentralization may increase corruption, particularly in countries where institutional structures and oversight mechanisms are weak. In such environments, transferring fiscal authority to local governments may expand discretionary powers without establishing adequate accountability mechanisms, thereby creating new opportunities for rent-seeking, elite capture, and misuse of public resources. Accordingly, the effectiveness of fiscal

decentralization largely depends on the broader institutional environment within which local governments operate.

The empirical literature reflects these competing theoretical expectations. While numerous studies report that fiscal decentralization contributes to reducing corruption through greater transparency and accountability, others conclude that decentralization may have insignificant or even adverse effects under certain institutional conditions. More recent studies increasingly emphasize that fiscal decentralization should not be treated as a single-dimensional concept. Instead, expenditure decentralization, revenue decentralization, and tax decentralization represent distinct dimensions of fiscal autonomy that may influence governance outcomes through different mechanisms.

Despite the growing literature, an important research gap remains. Most empirical studies employ a single indicator of fiscal decentralization, overlooking its multidimensional nature and potentially masking the distinct effects of different fiscal responsibilities. Consequently, relatively limited attention has been devoted to comparing the effects of expenditure, revenue, and tax decentralization within a unified empirical framework. Addressing this gap constitutes the primary motivation of the present study.

Accordingly, this study aims to examine the effects of the three main dimensions of fiscal decentralization—expenditure decentralization, revenue decentralization, and tax decentralization—on corruption by employing separate empirical models. Unlike studies relying on a single decentralization indicator, the present research evaluates each dimension independently, thereby providing a more comprehensive assessment of the relationship between fiscal decentralization and corruption.

The empirical analysis is based on a balanced panel dataset covering 43 middle- and high-income countries over the period 2009–2020. Countries were selected according to data availability and consistency across all variables included in the analysis. Corruption constitutes the dependent variable, while expenditure, revenue, and tax decentralization represent the principal explanatory variables. To isolate the effects of fiscal decentralization, the analysis additionally controls for the rule of law, education expenditures, and per capita income. The rule of law is incorporated to account for differences in legal and institutional environments across countries, whereas education expenditures and per capita income capture important socioeconomic characteristics that may also influence corruption levels.

The relationship between fiscal decentralization and corruption is examined using panel data techniques that exploit both the cross-sectional and time-series dimensions of the dataset. Prior to estimation, a series of diagnostic tests were conducted to assess the assumptions of panel data analysis. The results revealed the presence of heteroskedasticity, serial correlation, and cross-sectional dependence. Accordingly, robust estimation techniques were employed to ensure reliable and consistent statistical inference.

Three separate empirical models were estimated to evaluate the effects of expenditure decentralization, revenue decentralization, and tax decentralization on corruption. Estimating each dimension independently makes it possible to identify their individual effects without masking potential differences arising from the multidimensional nature of fiscal decentralization. This approach constitutes one of the principal methodological contributions of the study.

The empirical findings indicate that all three dimensions of fiscal decentralization are positively and statistically significantly associated with the corruption perception index. Since higher values of the index represent lower levels of corruption, the results suggest that greater fiscal decentralization is associated with lower corruption levels. These findings support the argument that devolving fiscal responsibilities to local governments may strengthen transparency, improve accountability, and enhance the responsiveness of local governments, thereby contributing to better governance outcomes.

The results further demonstrate the importance of institutional and socioeconomic factors. The rule of law exhibits a positive and statistically significant coefficient across all estimated models, indicating that stronger legal frameworks and more effective enforcement mechanisms are consistently associated with lower corruption levels. This finding suggests that the effectiveness of fiscal decentralization is reinforced by a sound legal environment that promotes accountability and limits opportunities for the misuse of public authority. In contrast, education expenditures do not display a statistically significant

relationship with corruption during the study period, suggesting that their effects may emerge over a longer time horizon or operate indirectly through broader socioeconomic channels. Per capita income is positively associated with the corruption perception index, implying that higher levels of economic development are accompanied by lower corruption levels.

Overall, the findings suggest that fiscal decentralization can contribute to reducing corruption when implemented within an effective legal and administrative framework. Rather than treating fiscal decentralization as a single concept, the results demonstrate the value of examining expenditure, revenue, and tax decentralization separately in order to obtain a more comprehensive understanding of their relationship with corruption. From a policy perspective, expanding fiscal autonomy alone is unlikely to generate the expected governance improvements unless accompanied by institutional arrangements that reinforce the rule of law, transparency, accountability, and effective public oversight. Consequently, decentralization reforms should strengthen not only fiscal autonomy but also the institutional capacity of local governments.

This study contributes to the literature by providing a multidimensional empirical assessment of the relationship between fiscal decentralization and corruption using a balanced panel of middle- and high-income countries. By evaluating expenditure, revenue, and tax decentralization separately, it offers a more comprehensive perspective than approaches relying on a single decentralization indicator. Future research may extend this framework by incorporating alternative institutional indicators, broader country samples, and dynamic panel estimation techniques to further explore the mechanisms through which fiscal decentralization influences corruption.